

Ime in priimek: _____, 2. letnik

KONTROLNA NALOGA – BESEDA

Število točk: 60	Število doseženih točk:	Kriterij:
Odstotek: %	Ocena:	30 t zd (2); 38 t db (3) 47 t pd (4); 54 t odl (5)

Natančno preberite navodila. Pišite jezikovno pravilno. Nečitljivi odgovori in odgovori, zapisani z velikimi črkami, bodo točkovani z 0 točkami. Veliko uspeha!

1. Kaj je beseda? 1 t

2. Kaj so protipomenke? 1 t

3. Kaj je protipomenskost? 1 t

4. Kaj so citatne besede? 1 t

5. Kaj je zemljepisni jezikovni stik? 1 t

6. Socialne zvrsti slovenskega jezika delimo na: 2 t

a) _____ zvrst,

b) _____ zvrsti.

7. Iz katerega jezika se je razvila praslovanščina? 1 t

a) stare cerkvene slovanščine

b) indoevropskega prajezika

8. Katera jezika ne sodita v satemsko skupino? Podčrtajte ju. 1 t

ruščina, poljščina, bolgarščina, italijanščina, francoščina, češčina.

9. Prvi ohranjeni zapisi v slovenskem jeziku so _____ . 1 t

10. Odgovorite na vprašanja, ki se navezujejo na besedo *vzgója*. 7 t

- vzgója**
1. *duhovno in značajsko oblikovanje, zlasti otroka*
 2. *načrtno razvijanje določenih sposobnosti koga za opravljanje kakega dela, kake dejavnosti*
 3. *načrtno ukvarjanje z rastlinami in živalmi, da zrastejo, dobijo določene lastnosti*

a) Glede na število pomenov je beseda _____.

b) Na črte za besedno zvezo zapišite številko pomena besede:

stroga vzgoja _____

prometna vzgoja _____

verska vzgoja _____

vzgoja novih sort _____

c) Napišite štiri besede, ki sodijo v besedno družino:

č) Napišite štiri besede tematskega polja:

11. V SSKJ je podatek: **vzgojevališče** zastar. *vzgojna ustanova* 5 t

a) Besedi **vzgojevališče** določite slogovno vrednost.

b) Kako z eno besedo poimenujemo *ustanovo za varstvo in vzgojo predšolskih otrok*?

c) Beseda, ki ste jo napisali pri b, ima še en pomen, ki je čustveno zaznamovan – uporabite jo v smiselni in jezikovno pravilni povedi.

12. Preberite slovarski sestavek (iz SSKJ) in odgovorite na vprašanja. 5 t

mévža –e ž (ê) slabš. *neodločen, bojzljiv človek*: on je prevelika mevža, da bi to naredil; podjeten mora biti človek, ne pa taka mevža / kot psovka: odloči se že, prekleta mevža; mevža mevžasta

- a) Izpišite podatek, ki neposredno poimenuje/nakazuje slogovno zaznamovanost:
- b) Za katero vrsto zaznamovanosti gre?
- c) Izpišite eno besedno zvezo, ki izraža odklonilno (žaljivo) razmerje do poimenovanega:
- č) Izpišite slogovno nezaznamovan pomen besede **mevža**:
- d) Izpisanemu pomenu (č) napišite protipomenko:

13. Iz katerega jezikovnega priročnika je sestavek solza?

1 t

sôlza –e ž, *sôlzen, solzân, sôlznik, solzâv, solzîti se, solzîvec, solzêti*. Enako je steslovan. *slbza* 'solza', hrv., srb. *sûza*, rus. *slézâ*, češ. *slza*. Pslovan. **slbza* 'solza', izhodiščno **drseča* kaplja, prvotno **drsenje, polzenje*, je izpeljano iz glagola **slbzati* 'drseti, polzeti' (M. F. pri Be III, 289). Glej tudi solzica in dalje *slîzek, slêz, slûz*.

14. Odgovorite na vprašanja, ki se navezujejo na geslo **solza**.

8 t

- a) Poimenujte besedo glede na izvor:
- b) Kaj je –e?
- c) Kaj je ž?
- č) Izpišite primera besedne družine različnih besednih vrst:
- d) Izpišite okrajšave za slovanske jezike:
- e) Kaj pomeni pslovan.?
- f) Kaj je prvotni pomen besede?

15. Razložite besedo **sonet** glede izvora.

4 t

sonêt -a m, *sonêten*. Prevzeto prek it. *sonetto* 'sonet' iz provan. *sonet*, kar je izposojeno iz stfrc. *sonet* '(v verzih peta) pesmica', manjšalnica od stfrc. Son 'glas, zvok' (CZ, 1227).

16. Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

Praslovanski jezik ni nikjer zapisan?

Nikjer. Prvi slovanski zapisi so se pojavili šele v 9. stoletju, zato lahko zgolj ugibamo, kakšen je bil ta jezik.

a) Tema besedila: 2 t

S kakšnimi metodami lahko ugibamo?

S primerjanjem. Gre za primerjalno gramatiko, ki je zelo pomembna znanstvena disciplina. Primerja lastnosti slovanskih jezikov in se prek njih prebije do izvorne oblike.

b) Vsebina besedila: 3 t

Kako zanesljiva je ta metoda?

Hja, celo to, kar vidite z lastnimi očmi, ni zanesljivo. (nasmeh)

Je praslovanski jezik raziskan do te mere, da bi se bilo moč v njem pogovarjati?

Pravzaprav ne. Profesorji primerjalne gramatike bi vam kvečjemu povedali, kako se je približno določena reč imenovala. Sami pa veste, da se v mrtvih jezikih nihče ne pogovarja. Zlagati praslovanske stavke, ki bi ubesedovali naše misli, bi ne bilo smiselno. Naše misli se zagotovo ne ujemajo z mislimi ljudi, ki so nekoč govorili ta jezik, mar ne?

c) Izpišite štiri strokovne besede oz. besedne zveze s področja jezikoslovja: 2 t

Ko danes zapisujemo besede, ki naj bi bile praslovanske, vemo, da te besede niso nikjer dokumentirane. Zato jih vedno zapisujemo z zvezdico, ki pomeni, da zgolj ugibamo.

17. Napišite **javno (časopisno) obvestilo** o poljubnem dogodku. Besedilo naj obsega od 40 do 50 besed. Upoštevajte značilnosti besedilne vrste in jezikovno pravilnost. 13 t